

REVENIREA PERMANENȚEI !

În lumina acestei aserțiuni antiposmodernism se situează **Slavici sau iubirea ca mod de viață**, (*Relația umană ca loc geometric al prozei lui Ioan Slavici*) cartea Steliane Brătescu apărută la Ed. Institutul European, Iași, 2011. Studiul se deschide cu un fel de “prefață” pentru o posibilă antologie “Slavici interpretat de ...” în care sunt comentate scurt câteva din ideile emise de unii din comentatorii operei scriitorului șirian, față de care noul exeget se raportează *pro* sau *contra* ca între cele două atitudini să-și exprime propriile idei. *Partea I* se constituie deci, ca argument pentru noul demers istorico-critic. Studiul este structurat într-o manieră “academico-științifică”. Reproducem un fragment din “cuprins”:

“Partea I Prospețimea

    Pospetețimea ... unui “Învechit”

Partea II Forța

    Capitolul I Moara cu noroc sau miniromanul unei simulacru de iubire

        1.1. Cu toată inima, cu tot sufletul, cu toată dragostea mamei

        1.2. Scyla și Caribda

        1.3. De ce mă omori?!... Ce-am păcătuț eu?

.....
    Capitolul II Pădureanca: Un exercițiu de fenomenologia bolii

        2.1. Popa Furtună – “Păpușarul”

În acest mod se succed restul paginilor despre *Mara*, *Hanul ciorilor*, făcându-se trimiteri și la alte texte. În total studiul are IV (sic!) părți, 7 capitole și 30 subcapitole. O fi la origine teza de doctorat, dar pentru o lucrare de istorie și critică literară care se adresează unui cerc mai larg de iubitori de literatură această structurare devine de la un punct încolo fastidioasă. Fragmentarea aceasta “științifico-academică” e drept că pune în evidență acribia și structura riguroasă a gândirii critice, dar nu era absolut nevoie de ea deoarece calitățile autoarei sunt evidente. Această prețiozitate exagerată este o sabie cu două tăișuri. Mie mi-a provocat în timpul lecturii o oarecare iritare. M-aș bucura să greșesc în cele afirmate și să fiu contrazis... cu argumente solide.

În general analizele sunt subtile, nuanțate mereu lângă textul operei. Meritul noi exegeze este că pune în evidență în mod argumentat modernitatea prozei lui Slavici. Un aspect, esențial, al acestei modernități stă în analiza psihologică orientată spre inconștient. Autorul *Marei* nu se oprește la suprafața comportamentului socio-psihologic al personajului, ci o sparge. Scriitorul descopere pe cont propriu structura etajată a psihicului: Sinele – Eul – Supraeul și relațiile dintre aceste instanțe ale psihicului ființei. O obiecție: în analiza nuvelei *Pădureanca* alunecă prea mult din analiza în grilă psihanalitică în analiza medicală făcând din personaje niște *oameni bolnavi*. În literatura noastră, Slavici este primul care realizează în sens modern personajul complex.

Lucruri interesante și aproape inedite (pentru unii) oferă paginile despre antroponimia și toponimia universului literar al acelu care ne-a lăsat moștenire *Moara cu noroc*. Autoarea studiului nu rămâne la stadiul documentar-descriptiv, ci caută relația **subterană** dintre realitate și ficțiunea literară. Alte pagini care se citesc cu interes și cu

folos sunt cele despre *Slavici cel tragic*. Tragicul este o problemă spinoasă, mereu *căzută* în “vulgaritate” prin punerea semnului egalității între tragic (categorie filosofică și estetică) și nenorocire (indiferent de origine și grad) sau când este redus la formula formal-psihologică a dramaticului. Steliana Brătescu nu dă înapoi în fața acestei teme spinoase, dimpotrivă, cu răbdare și pătrundere caută dimensiunea tragică a prozei slaviciene. Aserțiunea autoarei că Slavici are vocația tragicului și că rămîne la acest stadiu este de acceptat. Pornind de la o afirmație a scriitorului și avînd pe masă textele, autoarea studiului afirmă drept concluzie că instinctul teatral și vocația tragicului sunt “sursele cele mai bogate ale literaturii sale, factorii săi cei mai înnoitori, forțele care vor pune în funcție toate resursele imaginative ale scriitorului.”

Autoarea noii cărți despre Slavici nu se mulțumește cu preluarea pasivă a clasicei periodizări a operei slaviciene rămasă la stadiul constatativ. Ea caută cauzele care au provocat căderea scriitorului de la nivelul capodoperelor la “epoca nefastă” când esteticul a murit. Din analizele oferite rezultă că două ar fi cauzele (îngemănate) eșecului literar care urmează după *Mara*: accidentele biografice și structura psiho-morală și sciitoricească (pare de neînțeles cum cel care a anticipat modernismul secolului XX nu a înțeles schimbarea de paradigmă literară și nu s-a adaptat la ea).

Trebuie să mai remarc că demersul critic acoperă în întregime titlul ales de Steliana Brădescu. Într-adevăr, iubirea este **supratema** prozelor lui Slavici. În tratarea ei din toate perspectivele, Slavici rămîne maestrul și modelul.

Studiul Steliane Brădescu se impune, așa cum remarcă și prefațatorul, Mircea Anghelescu, prin profunzimea și originalitatea analizelor efectuate cu instrumente moderne (psihocritica, antropologia literară, studiile culturale).

Întoarcerea periodică la clasici face bine literaturii!